

Binnen de vaste commissie voor Europese Zaken bestond bij een aantal fracties de behoefte om aan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat enkele vragen en opmerkingen voor te leggen met betrekking tot de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken over Cohesiebeleid op 12 april 2018 (Kamerstuk 21 501-08, nr. 725) en het verslag van de Raad Algemene Zaken over Cohesiebeleid op 15 november 2017 (Kamerstuk 21 501-08, nr. 704)

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Azmani

Adjunct-griffier van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Buisman

Algemeen

De leden van de fractie van de VVD hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid d.d. 12 april 2018 en danken de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat voor de toezending. De leden van de VVD-fractie hebben een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de onderhavige stukken. De leden hebben daarover enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid d.d. 12 april 2018. Deze leden lezen dat de RAZ Cohesiebeleid de investeringsprioriteiten, de reikwijdte en de efficiëntie van het Cohesiebeleid post 2020 zal bespreken. De leden van de D66-fractie staan voor een vernieuwing van het cohesiebeleid. Op dit moment wordt ongeveer één derde van de Europese begroting geïnvesteerd in steden en regio's van de EU, zo weten de leden van de D66-fractie. Deze leden vinden het daarom van groot belang met de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat van gedachten te wisselen over het cohesiebeleid na 2020.

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de onderhavige stukken. De leden hebben daarover enkele vragen en opmerkingen.

Verslag Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid, 15 november 2017

De leden van de VVD-fractie lezen in het verslag van de Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid d.d. 15 november 2017 dat Nederland het belang van respect voor de rechtsstaat voor Europese samenwerking noemde. Het belang van respect voor de rechtsstaat als een voorwaarde voor het ontvangen van EU-fondsen is iets dat de leden van de fractie van de VVD al eerder eens tijdens een schriftelijk overleg Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid aangekaart hebben en verwelkomen deze inzet daarom ten zeerste. In datzelfde verslag staat ook dat Nederland op dit laatste punt bijval kreeg van Italië, Frankrijk, Duitsland, Zweden, Finland en Denemarken. Kan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat schetsen of deze verhouding nog steeds stand houdt? Blijft het kabinet, ondanks dat de Europese Commissie een dergelijke koppeling niet wenselijk vindt, zich hier voor inzetten? Eerder hebben leden van de VVD-fractie gevraagd naar openbaarmaking van de *spending reviews*. Kan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat nogmaals aandringen op openbaarmaking en nagaan wat dit in de weg zit?

Meerjarig Financieel Kader

De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd naar de gevolgen indien op 1 januari 2021 geen Meerjarig Financieel Kader is vastgesteld. Klopt het dan dat de juridische basis voor uitkeringen, op grond van het cohesiebeleid, vervalt? Wat betekent dat voor de netto-positie van Nederland? Hoe ziet het besluitvormingsproces van na 2 mei 2018 (publicatie MFK-voorstellen) en na 29 mei 2018 (publicatie wetsvoorstellen voor de subsidieprogramma's) eruit, zo vragen de leden van de VVD-fractie.

De leden van de SP-fractie vragen zich in algemene zin af of de Raad Algemene Zaken bijeenkomst gericht op het cohesiebeleid wel zinvol is zolang de voorstellen voor het nieuwe Meerjarig Financieel Kader nog niet bekend zijn?

De leden van de fractie van de VVD lezen dat het kabinet, om een hogere Nederlandse bijdrage als gevolg van de uittreding van het Verenigd Koninkrijk te vermijden, naar substantiële bezuinigingen streeft binnen traditionele beleidsterreinen als het cohesiebeleid. Kan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat aangeven wie zij in deze inzet ziet als bondgenoot? Welke prioriteiten van het cohesiebeleid bieden volgens het kabinet de meeste Europese meerwaarde? Welke prioriteiten van het cohesiebeleid bieden volgens het kabinet géén Europese meerwaarde, zo vragen de leden van de VVD-fractie? Welke verdelingscriteria verbeteren de nettobetalingpositie van Nederland? Is de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat voornemens om in te zetten op aanpassing van de toewijzingscriteria zodat deze beter de Nederlandse prioriteiten weergeven?

De post 2020-doelstellingen van de ESI-fondsen dienen gekoppeld te worden aan maatschappelijke uitdagingen, zo lezen de leden van de CDA-fractie in de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken inzake Cohesiebeleid op 12 april 2018. De leden van de CDA-fractie vragen zich af of de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hier ook cyber-gerelateerde thema's onder verstaat? De digitalisering van de wereld is belangrijk voor Nederland met de aanwezigheid van verschillende datacentra. De leden van de CDA-fractie vragen de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat om digitaal en cybersecurity-gerelateerde thema's te koppelen aan de ESI-fondsen.

Daarnaast wordt het aanpakken van de grensoverschrijdende problematiek als een belangrijke doelstelling van de ESI-fondsen aangehaald, zo lezen de leden van de CDA-fractie. Deze leden vragen de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hoe op een betere manier en hoe er meer middelen uit de fondsen gehaald kunnen worden ten behoeve van de grensproblematiek? Daarnaast vragen de leden van de CDA-fractie welke belangrijkste uitdagingen aangepakt moeten worden in grensregio's waarbij in post 2020 aanspraak gemaakt kan worden op de fondsen en hoe het kabinet de Euregio's hierin gaat ondersteunen?

Post 2020-ESI fondsen betekent, als gevolg van Brexit, substantiële bezuinigingen binnen traditionele beleidsterreinen waarbij de overgebleven middelen richting de minst ontwikkelde landen gaan, maar waarbij fondsen wel ten goede komen aan al de 27 lidstaten, zo lezen de leden van de CDA-fractie. Deze leden vragen de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hoe dit te combineren is zodat Nederland niet buiten de ESI- boot valt.

De leden van de CDA-fractie ondersteunen het idee om de ESI-fondsen te koppelen aan de implementatie van de structurele hervormingen in het kader van het Europees Semester. Het kabinet heeft daarnaast voorgesteld de fondsen te koppelen aan de naleving van rechtsstatelijkheidsbeginselen. De leden van de CDA-fractie vragen de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hoe dit te controleren en in hoeverre dit dan vergezeld wordt door een systeem van sancties?

De leden van de D66-fractie constateren dat door de Brexit strakkere en betere prioriteiten van de cohesiefondsen meer dan ooit noodzakelijk zijn. Deze leden merken daarnaast op dat voor de programmaperiode post 2020 een overkoepelende strategie met thematische doelstellingen (zoals deze er was in de periode 2014–2020) ontbreekt. De voornoemde leden vinden het van groot belang dat er wederom thematische doelstellingen zullen zijn. Deze doelstellingen dragen namelijk bij aan een gecoördi-

neerde thematische uitgave van subsidies en kunnen voorkomen dat er geld besteed wordt aan projecten die nauwelijks een Europese meerwaarde hebben. De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat schrijft, zo lezen de leden van de D66-fractie in de geannoteerde agenda van deze RAZ, dat zij de doelstellingen van de ESI-fondsen post 2020 wil koppelen aan maatschappelijke uitdagingen. Denkt de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat dan aan de huidige thematische doelstellingen zoals bijvoorbeeld innovatie, technologische ontwikkeling en klimaatverandering? Of heeft zij andere doelstellingen voor ogen? Is de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat het met de leden van de D66-fractie eens dat verdere aanscherping van het aantal prioriteiten gewenst is? De leden van de D66-fractie zijn voorts van mening dat de investeringsprioriteiten gekoppeld moeten worden aan doelstellingen die bijdragen aan de langetermijnstrategie van de EU.

De leden van de D66-fractie zijn daarnaast van mening dat steden over meer geld uit het cohesiebeleid moeten beschikken. Meer dan 70% van alle Europeanen woont in een stad of een stedelijk gebied. Onder Nederlands EU-voorzitterschap is er een mooie start gemaakt met de *Urban Agenda*. Toch zien de leden van de D66-fractie nog veel kansen en mogelijkheden openliggen. Hoe beziet de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat dit? Zal zij pleiten voor het voortzetten van de EU Urban Agenda? Hoe kijkt zij aan tegen het voorstel om steden in de toekomst, zonder al te veel tussenkomst van de lidstaat, een aanvraag zouden moeten kunnen doen voor Europese middelen, zo vragen de leden van de D66-fractie?

De leden van de D66-fractie lezen dat het kabinet voorstander is van een sterkere focus van het cohesiebeleid op de minst ontwikkelde lidstaten. Deze leden zijn van mening dat het cohesiebeleid moet zorgen dat de economische en sociale situatie in achterblijvende regio's fors verbetert, maar ziet daarnaast het cohesiebeleid niet als nivelleerbeleid. De leden van de D66-fractie zijn van mening dat er ook voldoende geïnvesteerd moet worden in regio's die vooruitlopen op de rest. Koplopers zijn nodig om als voorbeeld te kunnen dienen voor andere regio's en hebben ook steun in de rug nodig. Hoe beziet de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat dit? Is zij het met de leden van de D66-fractie eens dat het goed zou zijn als koplopers bijvoorbeeld gezamenlijk met achterblijvende regio's kunnen investeren met hulp van ESI-fondsen? In de post 2020-strategie ontbreekt het aan een strategisch overkoepelend programma, maar zullen de fondsen nog wel gekoppeld worden aan maatschappelijke uitdagingen, zo constateren de leden van de SP-fractie. Deze leden vragen zich af wat de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat ziet als de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen? Meer specifiek, vragen de leden van de SP-fractie zich af hoe de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat «Europese toegevoegde waarde» definieert als dit als criterium zal worden gebruikt? De leden van de SP-fractie onderschrijven het belang van klimaatrelevante uitgaven, maar vragen zich af hoe bijvoorbeeld technologische ontwikkeling of innovatie gedefinieerd kan worden in het kader van het grensoverschrijdende karakter van de Europese Unie?

Als gevolg van Brexit en de wens voor een respectievelijk slinkende EU-begroting, steunen de leden van de SP-fractie de inzet van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat voor bezuiniging. Met instemming van de leden van de SP-fractie constateren deze leden dat er in dat kader gekozen is voor focus op de minst welvarende lidstaten. De leden van de SP-fractie vragen wat dit concreet betekent voor de toewijzingscriteria in de visie van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat. Meer specifiek vragen deze leden zich af of de

Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat bereid is om te pleiten dat rijkere landen boven een bepaalde BBP-hoogte afzien van het gebruik van deze fondsen? Waarom wel/niet? Tevens vragen de leden van de SP-fractie zich in dit verband af wat deze focus betekent voor de Nederlandse inzet ten opzichte van cohesiegelden voor provincies en gemeenten? Erkent de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat dat de vraag hiernaar opkomt door teruglopende overheidsinvestering in Nederland zelf? Wat zouden de financiële gevolgen zijn als het cohesiegeld niet meer bestemd is voor ons land, zo vragen de leden van de SP-fractie?

Kan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat uitleggen hoe zij denkt dat hogere cofinancieringspercentages juist de minst welvarende lidstaten het niet moeilijker maakt om toegang te krijgen tot de fondsen, zo vragen de leden van de SP-fractie? Kan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat aangeven wat de voordelen van hogere cofinancieringspercentages zijn voor de ontvangende lidstaten?

Ten slotte vragen de leden van de SP-fractie zich af of de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat bereid is een koppeling te maken naar opschorting van ontvangst nadat misbruik van of fraude met ontvangen fondsen is geconstateerd? Meer in het algemeen vragen de leden van de SP-fractie zich af of de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat bereid is ook dit toewijzingscriterium toe te voegen tijdens de aankomende Raad Algemene Zaken op 12 april 2018. Kan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat haar positie hierin toelichten?

Efficiëntie en conditionaliteit

De leden van de D66-fractie willen de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat ook graag een aantal vragen stellen als het gaat om de efficiëntie van het Cohesiebeleid. In de huidige programmaperiode is het hebben van een RIS3 («regionale innovatiestrategie voor slimme specialisatie») verplicht gesteld. Alle regio's in Europa moeten een RIS3 hebben die is ingericht op basis van lokale sterkten en aspecten, samen met het aanwezige bedrijfsleven en het kennisveld. De leden van de D66-fractie zijn van mening dat de RIS3 in veel regio's positieve effecten heeft gehad en geleid tot een hausse aan activiteiten op het gebied van onderzoek en innovatie. De aan het woord zijnde leden pleiten er dan ook voor dat de RIS3 verplicht blijft na 2020. Is de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat het met de leden van de D66-fractie eens en wil zij zich daarvoor inzetten?

Een andere vernieuwing in de huidige periode waren het vervullen van ex-ante conditionaliteiten, zo constateren de leden van de D66-fractie. Dit waren voorwaarden waaraan voldoen moest worden voordat er geïnvesteerd kon worden met middelen uit de ESI-fondsen. De leden van de D66-fractie vinden het van belang dat deze ex-ante conditionaliteiten blijven bestaan en in geen geval als papieren verplichting worden beschouwd. Hoe bekijkt de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat dit? Is zij bereid zich hiervoor in te zetten?

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat stelt tevens in haar geannoteerde agenda van deze RAZ dat het kabinet de Europese Commissie heeft opgeroepen om een mogelijke koppeling van EU-fondsen, waaronder de ESI-fondsen, met migratie en de naleving van rechtsstatelijkheidsbeginselen te onderzoeken. De leden van de D66-fractie verwelkomen in principe deze oproep: aan de fundamentele Europese waarden als vrijheid, rechtsstaat en respect voor minderheden mag niet worden getornd. Kan de Staatssecretaris van Economische

Zaken en Klimaat uiteenzetten hoe zij deze koppeling in de praktijk voor zich ziet? Hoe wordt hierbij voorkomen dat het maatschappelijk middenveld, dat zich juist vaak inzet voor deze waarden, geraakt wordt?

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat schrijft daarnaast in de geannoteerde agenda dat er ook een sterkere koppeling moeten worden gemaakt tussen de ontvangst van ESI-fondsen en de implementatie van structurele hervormingen in het kader van het Europees Semester, zo lezen de leden van de D66-fractie. Deze leden willen dat achterblijvende lidstaten gebruik maken van het SRSP (steunprogramma voor structurele hervormingen) en tempo maken met het doorvoeren van structurele hervormingen, zodat de hele Europese economie sterker staat op weg naar voorspoed en groei. Op dit moment zijn de ESI-fondsen al gekoppeld aan de regels uit het Stabiliteits- en groeipact en de CPR: via macro-economische conditionaliteit. Op welke manier ziet de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat mogelijkheden deze koppeling te versterken?

Op dit moment kunnen Europese fondsen gedeeltelijk of geheel worden opgeschort als blijkt dat een lidstaat geen «correctieve, effectieve acties» onderneemt in het kader van het Europees Semester, zo weten de leden van de D66-fractie. Deze leden zouden graag verduidelijkt zien wat «effectieve acties» inhoudt, om deze regels beter te handhaven. Wil de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat zich daarvoor inzetten?

Misbruik met EU-fondsen

Tot slot hebben de leden van de D66-fractie nog een vraag over misbruik met EU-fondsen. Recentelijk waren er enkele voorbeelden in het nieuws waar hiervan sprake was.⁽¹⁾ Deze leden zijn van mening dat het essentieel is dat Europees geld zijn doelen bereikt. Daarnaast ondermijnt dit misbruik het vertrouwen in onze Unie. Vanzelfsprekend moet dit misbruik dus ook te allen tijde voorkomen worden. Waar zet de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat op in, naast toetreding tot het Europees OM, om dit misbruik te voorkomen?

Openbare raadpleging over EU-financiering op het gebied van cohesie

Van 10 januari 2018 tot en met 9 maart 2018 was het mogelijk om mee te doen aan de openbare raadpleging over EU-financiering op het gebied van cohesie, zo constateren de leden van de VVD-fractie. Op 8 februari 2018 hebben de leden van de commissie Europese Zaken in de Tweede Kamer de Minister van Buitenlandse Zaken verzocht om de concept-kabinetsreactie op de openbare raadpleging inzake EU-financiering van cohesiebeleid aan de Kamer te sturen voordat de definitieve versie aan de Europese Commissie wordt verzonden (2018Z01783/2018D04541). De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd waarom er na ongeveer één maand sinds het sluiten van de openbare raadpleging er nog geen brief naar de Kamer is gestuurd. Kan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken nagaan of het mogelijk is deze concept-kabinetsreactie mee te sturen met de beantwoording van dit schriftelijk overleg, zo vragen de leden van de VVD-fractie?

¹ Zie bijvoorbeeld: <https://www.trouw.nl/democratie/familie-van-hongaarse-premier-orban-profiteerde-van-miljoenen-aan-eu-geld~a476507d/>

Communicatie over het cohesiebeleid

Vorig jaar heeft de Europese Commissie een communicatiestrategie gepresenteerd aangaande de cohesiefondsen, zo lezen de leden van de CDA-fractie in de geannoteerde agenda. Het kabinet heeft hiervoor op project- en programmaniveau verschillende initiatieven genomen. De leden van de CDA- fractie vragen de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat hoe het nut en de resultaten van de Europese cohesiefondsen bij een groter publiek zichtbaar kunnen worden gemaakt?

Berlijnformule

Op dit moment wordt de zogenaamde «Berlijnformule» toegepast in de verdeling van de fondsen, zo constateren de leden van de CDA-fractie. Nederland probeert deze formule aan te passen zodat het voor Nederland eenvoudiger wordt aanspraak te maken op middelen uit de fondsen. De leden van de CDA- fractie vragen de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat om aan te geven hoe de «Berlijnformule» moet worden aangepast zodat Nederland meer aanspraak maakt op de aanwezige middelen?